

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Даниела Христова Тасевска
на дисертационен труд на тема:

„Мотивация за одобрение и модели за позитивно себепредставяне при ученици от Спортни и Общообразователни училища. Сравнителен анализ“,

за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“,
в област на висшето образование 3. *Социални, правни и стопански науки,*
професионално направление 3.2. *Психология /Педагогическа и възрастова психология/*

Автор на дисертационния труд: Мария Георгиева Удева, докторант към Катедра „Психология“, Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Научен ръководител: доц. д-р Наташа Вирмозелова Ангелова

1. Данни за дисертанта.

Мария Удева е бакалавър – спец. “Психология”. През 2013 г. придобива свидетелство за професионална квалификация – „Учител по Психология“. Две години по-късно успешно се дипломира като магистър по специалност „Училищна психология“. ; 2006 г. – „Основен курс по хипноза“. 2017г. Удостоверение за Базисно обучение по Позитивна психотерапия, 2018 г. Сертификат по детска психотерапия. Член в Дружеството на психолозите в Република България.

В професионалното си реализиране Мария Удева е работила две години като учител по психология в спортно училище гр. Сандански. Една година е изпълнявала длъжността психолог в ЦНСТДМУ с. Вълково. От 2015 г. до момента е училищен психолог, отново в Спортно училище гр. Сандански.

Докторантката има придобит опит по детска психотерапия и позитивна психотерапия, както е преминала и основен курс по хипноза.

2. Данни за докторантурата.

Като член на научното жури отбелязвам, че Мария Удева е изпълнила всички заложи в индивидуалния учебен план задачи и дейности. Успешно е положила изпитите по дисциплините за докторантски минимума. На това основание докторантката е отчислена с право на защита и с решение на КС е разкрита процедура за публична защита на нейния дисертационен труд.

Документацията по процедурата е изрядна. В хода на докторантурата Мария Удева има общо 4 публикации в научни издания.

По организацията на конкурса констатирам спазването на изискванията по процедурата за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ съобразно Закона за развитието на академичния състав.

3. Данни за дисертацията и автореферата.

Предложеният от Мария Удева дисертационен труд е успешен опит за научно осмисляне на релационната зависимост между мотивацията за одобрение и моделите за позитивно себепредставяне при ученици от спортни и общообразователни училища.

В заявеното желание на докторантката да тематизира цялостно Аз-идентификационния хоризонт на себепредставата като важен корпус на личностната конституция прозира не само ясен персонологичен интерес, но и ангажираност с актуалните проблеми на мотивацията за успех в спортната дейност. В този смисъл

мощният идеен замисъл на дисертацията се състои не само в опита да се реконструират „мотивацията за одобрение“, а най-вече да се открие функцията на моделите за позитивно себепредставяне като индивидуален конструкт на Аз-ефективността на юноши в спорта.

Това ми дава основание още в самото начало да оценя темата като научно значима и съдържаща идеен потенциал, което я прави безспорно дисертационна и приносна.

Дисертационният труд е с обем 172 страници и със съдържание както следва: Увод, три глави, дискусия на получените резултати, изводи, заключение, научни приноси, публикации, литература и приложения. В него са включени 8 таблици и 11 графики. Библиографичната литература се състои от 121 литературни източника, разпределени на 83, които са на

кирилица и 38 на латиница. Дисертацията се отличава с балансирана структура, която несъмнено отразява вътрешната кохерентност на текста и откроява тематичните акценти в изследването. Добрата организация на текста и изграждането на отделните глави и подглави в него, е резултат от методологическа последователност и добре промислена изследователска стратегия, положена в следването на конкретни изследователски цели и задачи. Това помага за провеждането на анализи както в макро, така и в микроплан, което е от съществено значение за крайния успех на изследването.

Основната цел в дисертационната разработка на Мария Удева е, да представи научното изследване на мотивацията при ученици спортисти, за тяхното постижение и насоки за съвременното им развитие, сравнени с ученици от училища, които не са спортни. Акцентира се върху идентифицирането и анализирането на конкретните личностни и междуличностни „топоси“ в полето на себепредставата, като едновременно с това се преосмислят отделните аспекти на едно вътрешнохомогенно знание за мотивацията в спорта при ученици юноши. Подобно целеполагане, има конститутивно значение за практическия прочит на взаимосвързаността между конструктите „мотивация“ и „идентичност“, в контекста на личното себевъзприемане.

Именно този научен дискурс е обяснителен принцип за избора на изследователските приоритети в **Първа глава** (с. 7-94), където последователно са анализирани съществените характеристики на Аз-а като теоретичен и практически конститутивен фактор в теоретичните постановки на психологията на спорта. Тук Мария Удева поставя фундаменталния въпрос за единството на Аз-а и презентира съвременната перспектива в теорията на мотивацията в спорта. Докторантката предлага пространен и задълбочен анализ на образите за Аз-а в юношеска възраст, след което търси сходствата и различията при подрастващи, ориентирани към спортна кариера, за да открие основание в изследване на психологичните механизми на процеса на идентификация, с тяхното двупосочно действие за изграждане на вътрешна и външна аз-идентичност като начин на осъществяване Аз-ефективността в спортната дейност. Искам да отбележа, че за Мария Удева интрапсихичният свят не е предпоставена теза, а добре обоснован психологически извод, подкрепен със солидни доказателства от обзора на подходите за Аз-а в дискурса на текстовете мотивацията за успех и неуспех спортната психология. Впоследствие тя превръща този свой извод в своеобразна херменевтична рамка, в която осмисля съществените аспекти на мотивацията за одобрение и моделите за позитивно себепредставяне.

Така в следващата **Втора глава** „Изследователски дизайн“ (с.95-99) се поставя важната тема за вътрепсихичната динамика където Мария Удева презентира авторски

оригинален и различен подход при конструиране на собственото емпирично изследване. Неговата технология е базирана на три инструмента:

1) Методика за изследване на Аз-ефективността в спорта (Янчева и Мишева, 2005), която включва две под скали - Аз-ефективност и себепрепятстване.

2) Тест МУН на А. А. Реан (тест за психо диагностика на мотивацията за успех и несполука), състоящ се от една скала чиито високи стойности показват мотивация за успех, а ниските страх от неуспех.

3) Мотивация за одобрение по Д. Краун и Д. Марлоу е последната методика, използвана за снемане на данни по настоящото изследване.

Правилно са дефинирани обекта и предмета на изследването и прецизно е описана целевата група. Надеждността на емпирично получените резултати е проверена чрез програма SPSS 16 и SPSS 20 посредством:

1) T-test, който е статистически метод, позволяващ сравнения на малки групи по средни стойности.

2) Хи-квадрат анализ, който е непараметричен метод за верификация на хипотези чрез оценяване на връзката между променливи на номинално и рангово ниво.

3) Дисперсионен анализ, при който статистиката позволява да откриваме групи чиито средни стойности по съответната характеристика могат да се различават статистически значимо (Джонев, 2004).

4) Корелационен анализ за измерването на статистическа взаимна връзка между две или повече случайни величини.

Емпиричното изследване е планирано и проведено съобразно утвърдените изисквания, а интерпретацията на получените резултати, потвърждава теоретичната и методологическата подготовка на Мария Удева. Предложените изводни тези обогатяват приложната значимост на емпиричното изследване.

Представеният автореферат отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и по същество представлява негова микроверсия.

4. Научни приноси

Считам, че в дисертационната разработка на Мария Удева успешно е разгледан същностния аспект мотивацията за одобрение, елемент от социалното битие на личността чрез тематизиране на въпроса на Аз-ефективността в моделите за позитивно себепредставяне при ученици юноши.

Удева аргументира и отстоява убедително работните си хипотези като изследва последователно и в сравнителен план класически подходи в разбирането на Аз-а в юношеска възраст и реализира пределно конкретно емпирично проучване на вътрепсихичното единство на себепредставата, в контекста релативната зависимост „Аз-ефективност – мотивация за одобрение и мотивация за успех“. По такъв начин Мария Удева интегрира дълбокия смисъл на спортът и физическата активност духовността в индивидуалния опит на съвременната личност. Работата се отличава с последователност и прегледност, отстояваните тези са защитени със солидни аргументи със съответните референции в използваните текстове и коментираните научни източници.

Разпознато е умението на Мария Удева да използва критично различни изследвания по темата и да изгражда аргументацията на своите тези без да се отдалечава и да преиначава концепцията на първоизточника. Всичко това докторанта представя в съответния за дисертационното изследване жанр и дискурс, което

отбелязвам като научна стойност на разработката. Прави впечатление доброто владеене на книжовния български език и на специфичната употреба на тясно-научните термини. Използваната литература е цитирана коректно и почти не се забелязват технически грешки.

5. Заключение

В заключение ще заявя, че представеният от Мария Удева дисертационен труд е завършено, зряло и оригинално научно изследване, с безспорен принос в областта на психология на спорта и педагогическата психология и покрива законовите изисквания и приетите академични стандарти. С оглед на това убедено препоръчвам на членовете на научното жури да оценят представения дисертационен труд високо и да присъдят на Мария Удева образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 3.2 Психология (Педагогическа и възрастова психология). За настоящата процедура заявявам, че ще гласувам „за“.

21. 10. 2022 г.
Велико Търново

Член на научно жури:
проф. д-р Д. Тасевска